

**Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici**

Faculty of Economics, Matej Bel University
Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica

prof. Ing. Zdenka MUSOVÁ, PhD.

Na základe vymenovania za oponentku habilitačnej práce Ing. Kataríny Zvaríkovej, PhD. dekanom Fakulty prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov (FPEDAS) Žilinskej univerzity v Žiline prof. Ing. Milošom Poliakom, PhD. (po prerokovaní vo Vedeckej rade FPEDAS dňa 28.03.2024) a jeho požiadavky o vypracovanie oponentského posudku na habilitačnú prácu zo dňa 05.04.2024, predkladám nasledovný posudok:

POSUDOK OPONENTKY HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: **Faktory determinujúce spoločensky zodpovedné podnikanie v kontexte malých a stredných podnikov v krajinách V4**

Odbor HK a IK: ekonomika a manažment podniku

Autor: **Ing. Katarína Zvaríková, PhD.**

Oponent: prof. Ing. Zdenka Musová, PhD.

Aktuálnosť zvolenej témy:

Kľúčovým faktorom udržateľného rozvoja a konkurencieschopnosti podnikov v súčasnom období je stále rastúci dôraz na ich spoločenskú zodpovednosť. Podnikoví stakeholderi sa dopytujú stále častejšie po takých produktoch a službách, ktoré sú prospešné pre spoločnosť a prírodu, berú pri svojom rozhodovaní do úvahy etické a sociálne aspekty podnikania svojich dodávateľov. Aplikácia princípov spoločenskej zodpovednosti v praxi predstavuje pre podniky zaujímavú príležitosť a je zdrojom celého radu prínosov.

Fenomén spoločenskej zodpovednosti už dávno nie je len doménou veľkých korporátov a globálnych spoločností, stále viac sa jej princípy implementujú aj v malých a stredných podnikoch. Tieto disponujú veľkou ekonomickou silou a majú silné väzby na miesta a regióny, v ktorých pôsobia. Správajú sa zodpovedne k svojim zákazníkom, zamestnancom, komunite, životnému prostrediu, často aj bez toho, aby túto zodpovednosť mali formalizovanú v stratégiách alebo v iných podnikových dokumentoch.

V uvedených súvislostiach považujem zámery habilitantky sústrediť pozornosť na spoločenskú zodpovednosť v malých a stredných podnikoch za veľmi prospešné z pohľadu rozvoja teórie aj praxe a tému habilitačnej práce za mimoriadne *aktuálnu*.

Vhodnosť zvolených metód:

Habilitantka si ako hlavný vedecký cieľ svojej práce stanovila „kvantifikovanie vplyvu vybraných faktorov na úroveň spoločensky zodpovedného podnikania v kontexte malých a stredných podnikov v rámci krajín Vyšehradskej štvorky“.

Pri spracovaní habilitačnej práce použila široké spektrum vedeckých metód s ohľadom na plnenie uvedeného cieľa habilitačnej práce, jej predmet a objekt skúmania. V prvej kapitole podrobnou bibliometrickou analýzou identifikovala výskumnú medzeru – práve nedostatočnú rozpracovanosť implementácie koncepcie SZP v malých a stredných podnikoch v sledovanom regióne. V ďalšom kroku venovala pozornosť identifikovaniu kľúčových faktorov ovplyvňujúcich spoločensky zodpovedné podnikanie. Opäť pomocou bibliometrickej analýzy odhlaila niekoľko faktorov, ktoré v skúmaných súvislostiach boli v odbornej literatúre nedostatočne resp. len okrajovo zastúpené.

Druhá kapitola predstavuje podrobnú literárnu rešerš, pričom cieľom autorky bolo teoreticky vymedziť podstatu koncepcie SZP a rôzne perspektívy jej zástancov ako aj odporcov. Rovnako pozornosť upriamila na preskúmanie vzájomných súvislostí medzi identifikovanými faktormi a koncepciou SZP. Rozsah poznatkovej základne habilitantky potvrdzujú v práci použité literárne pramene – 171, s výraznou prevahou zahraničných. Z metód využila predovšetkým analýzu a syntézu, analógiu, dedukciu, sumarizáciu a komparáciu. Teoretické východiská vytvorili vhodnú bázu pre podrobné primárne skúmanie – vnímania SZP a vplyvu súvisiacich identifikovaných faktorov podnikateľmi (vlastníkmi resp. vrcholovými manažérmi) z malých a stredných podnikov v krajinách V4.

Zber dát bol uskutočnený renomovanou externou spoločnosťou MNFORCE, ktorá využila metódu CAWI (Computer Assited Web Interviewing) na základe dotazníka. Výber respondentov bol náhodný z profesionálnej databázy agentúry. Získané dáta od zástupcov MSP v krajinách V4 boli reprezentatívne, výskumu sa zúčastnilo celkom 1398 respondentov.

Sformulované štyri štatistické hypotézy sa verifikovali pomocou metód matematickej štatistiky, bola využitá exploračná faktorová analýza (FA) a modelovanie štruktúrnymi rovnicami (SEM) – na identifikovanie a kvantifikovanie vzťahov medzi latentnými premennými, ako aj ich grafické znázornenie pomocou štruktúrneho modelu. Získané a neskôr analyzované názory podnikateľov prispeli k hlbšiemu porozumeniu dynamiky a špecifik SZP v prostredí malých a stredných podnikov a vytvorili priestor pre rozvoj efektívnejších stratégií a prístupov k udržateľnejšiemu podnikaniu.

Ťažisková časť habilitačnej práce prezentuje výsledky empirického výskumu. Autorka podrobne popisuje jednotlivé kroky exploračnej faktorovej analýzy a modelu SEM, vrátane overenia validity a reliability tvrdení v dotazníku (ako pilotné testovanie faktorov) a validity, reliability a prítomnosti faktorov, vizualizácie a verifikácie finálneho SEM modelu a podrobnej interpretácie výsledkov.

Komparatívna analýza výsledkov primárneho výskumu autorky s poznatkami z existujúcich odborných zdrojov zameraných na implementáciu SZP v špecifickom prostredí malých a stredných podnikov boli obsahom piatej kapitoly Diskusia výsledkov. Podrobne sa venuje pozornosť jednotlivým faktorom ovplyvňujúcim spoločensky zodpovedné správanie MSP v prepojení na výsledky výskumu – riadeniu ľudských zdrojov, podnikateľskej etike, environmentálnym aspektom podnikania, finančnému riadeniu.

Možno konštatovať, že výber metód a postupov riešenia habilitačnej práce bol *správny, vhodne zvolený* k danému typu kvalifikačnej práce. Habilitantka logicky postupovala od všeobecného ku konkrétnemu, od teoretického k praktickému. K prehľadnosti textu a lepšej prezentácii výsledkov prispeli obrázky a tabuľky.

Prínosy habilitačnej práce:

Predkladaná habilitačná práca prináša systematicky, podrobne a ucelene spracovanú problematiku spoločensky zodpovedného podnikania a vybraných faktorov, ktoré ho ovplyvňujú v špecifických podmienkach malých a stredných podnikov krajín Vyšehradskej štvorky. Jej výsledky sú nepochybne prínosom nielen pre akademickú oblasť, ale aj pre podnikovú prax. Oceňujem prístup autorky k teoretickému rozpracovaniu problematiky – podrobnú literárnu rešerš, preskúmanie súčasného stavu riešenej problematiky v regióne V4 a dôkladnú bibliometrickú analýzu základných a súvisiacich pojmov.

Habilitačná práca má potenciál oslovit' širokú cieľovú skupinu čitateľov z odbornej akademickej verejnosti, ktorí sa predmetnou problematikou zaoberajú. Rovnako môže byť podnetná pre všetkých podnikateľov a manažérov, ktorí chcú byť úspešní. Prácou habilitantka preukázala pozitívny vplyv

skúmaných faktorov a ich implementácie do každodenného života podnikov a zároveň potvrdila existenciu značného potenciálu týchto aktivít aj v malých a stredných podnikoch práve v rámci krajín V4. Tiež poukazuje na rozdiely v implementácii princípov SZP medzi rôznymi podnikmi z hľadiska veľkostnej kategórie, ako aj v kontexte špecifik krajín V4.

V neposlednom rade môžu byť výsledky skúmania habilitantky sprostredkované v pedagogickom procese vo vybraných predmetoch v relevantných študijných programoch a v rôznych stupňoch štúdia. Prezentované zistenia vytvárajú základ pre jej ďalšie vedecké skúmanie v teoretickej aj praktickej rovine, aj v kontexte identifikovaných limitov skúmania.

Stručné zhodnotenie pedagogickej, vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti habilitantky:

Uchádzačka o habilitačné konanie, Ing. Katarína Zvaríková, PhD., *pedagogicky* pôsobí na Katedre ekonomiky na Fakulte prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov Žilinskej univerzity v Žiline od roku 2011 (od júla 2023 na funkčnom mieste docentky). Zabezpečovala a zabezpečuje prednášky a cvičenia v rámci študijných programov ekonomika a manažment podniku (je spolugarantkou ŠP v bakalárskom aj inžinierskom stupni), finančný manažment, elektronický obchod a manažment a distribučné technológie a služby. Zabezpečuje aj výučbu zahraničných študentov v anglickom jazyku. V rámci jej pedagogického pôsobenia vyzdvihujem zavedenie dvoch nových predmetov – Spoločensky zodpovedné podnikanie a Zdieľaná a cirkulárna ekonomika, ktoré úzko súvisia s aj s predmetom skúmania v habilitačnej práci. Počas svojho doterajšieho pôsobenia na fakulte viedla 25 bakalárskych a 28 diplomových prác. Je pravidelnou členkou komisií pre štátne skúšky a obhajoby bakalárskych a diplomových prác. V rámci pedagogického pôsobenia habilitantky možno spomenúť aj publikovanie vysokoškolskej učebnice (100 %-ný autorský podiel) a spoluautorstvo vysokoškolských skrípt, do ktorých pretavila svoje teoretické aj praktické vedomosti a skúsenosti.

V rámci *vedecko-výskumnej činnosti* habilitantka participovala na riešení viacerých vedecko-výskumných projektov v rámci grantových schém APVV a VEGA, inštitucionálneho výskumu FPEDAS. Aktuálne je zodpovednou riešiteľkou zahraničného výskumného projektu v grantovej schéme V4 GAAA/2022/5 „Impact of CSR concept implementation in small and medium-sized enterprises in the region V4“.

Vo svojej *publikačnej činnosti*, ktorá je úzko prepojená s jej vedecko-výskumnou a pedagogickou činnosťou Ing. Katarína Zvaríková, PhD. prezentovala výsledky svojho skúmania v pôvodných vedeckých prácach v 46 domácich a zahraničných časopisoch, z nich je 21 článkov publikovaných v časopisoch indexovaných v databázach Web of Science alebo Scopus. Tri z nich sú karentované. Ďalej možno spomenúť konferenčné príspevky – 23 v zborníkoch zo zahraničných a 25 v zborníkoch z domácich vedeckých konferencií (z nich 12 + 3 sú evidované v databáze WoS). Kvalitu publikačných výstupov potvrdzujú aj ohlasy na práce habilitantky – celkom viac ako 200 citácií v databáze Scopus a viac ako 170 citácií v databáze WoS. Hirschov index habilitantky je 12 (Scopus) resp. 9 (WoS).

Otázky pre autora pri obhajobe práce:

Pri obhajobe habilitačnej práce navrhujem do diskusie nasledujúce otázky:

1. Aký je Váš názor na dlhodobu presadzovaný aspekt „dobrovoľnosti“ implementácie spoločenskej zodpovednosti do praxe podnikov v kontexte súčasnej ESG (environmental, social, governance) agendy a z nej vyplývajúcich povinností vykazovania aj nefinančných výsledkov podnikateľskej činnosti – v blízkej budúcnosti dokonca aj v malých a stredných podnikoch?
2. V čom vidíte zásadné rozdiely v zodpovednom správaní malých a stredných podnikov v jednotlivých krajinách V4, boli niektoré zistenia prekvapivé v porovnaní s Vašimi predpokladmi?
3. Vo Vašom výskume ste sa stretli aj v viacerými limitáciami, resp. odhalili ste „biele miesta“ v skúmanej problematike. Akým smerom sa bude uberať Váš výskum v najbližšom období?

Závěrečné odporúčanie k návrhu udelenia vedecko-pedagogického titulu:

Predložená habilitačná práca Ing. Kataríny Zvaríkovej, PhD. je napísaná na veľmi dobrej úrovni. Autorka ňou preukázala schopnosť vedecky pracovať, potvrdila predpoklady pre systematickú a tvorivú prácu. Disponuje bohatými teoretickými aj praktickými poznatkami, ktoré dlhodobo vhodne využíva vo svojej publikačnej, vedecko-výskumnej a pedagogickej činnosti a tým nepochybne prispieva k rozvoju poznania v príslušnom študijnom odbore.

Na základe uvedených skutočností odporúčam, aby **Ing. Katarína ZVARÍKOVEJ, PhD.**, po úspešnej habilitačnej prednáške a obhajobe habilitačnej práce, bol udelený vedecko-pedagogický titul „docent“ v odbore habilitačného konania a inauguračného konania *ekonomika a manažment podniku*.

V Banskej Bystrici, 30.4.2024

prof. Ing. Zdenka Musová, PhD.